

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Kateřiny Šimáčkové (soudkyně zpravodajky) a soudců Tomáše Lichovníka a Davida Uhlíře o ústavní stížnosti stěžovatele **M. S.**, t. č. věznice, zastoupeného JUDr. Evou Fryšovou, advokátkou se sídlem 8. května 10, Olomouc, proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, č. j. 29 T 1/2016-463 ze dne 4. 3. 2016, proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci, č. j. 4 To 30/2016-553 ze dne 9. 8. 2016, a proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 7 Tdo 1655/2016-49 ze dne 25. 1. 2017, za účasti Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, Vrchního soudu v Olomouci a Nejvyššího soudu jako účastníků řízení, Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočky v Olomouci, Vrchního státního zastupitelství v Olomouci a Nejvyššího státního zastupitelství jako vedlejších účastníků řízení, takto:

I. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, č. j. 29 T 1/2016-463 ze dne 4. 3. 2016, rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci, č. j. 4 To 30/2016-553 ze dne 9. 8. 2016 a usnesením Nejvyššího soudu v Praze č. j. 7 Tdo 1655/2016-49 ze dne 25. 1. 2016 bylo porušeno stěžovatelovo právo na spravedlivý proces podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod a zásada *nullum crimen sine lege* dle čl. 39 Listiny základních práv a svobod.

II. Tato rozhodnutí se proto ruší.

Odůvodnění:

I. Předchozí průběh řízení

1. Včas podanou ústavní stížností se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, Vrchního soudu v Olomouci a Nejvyššího soudu, jimiž byla podle něj porušena jeho práva zaručená v čl. 36, čl. 39 a čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Napadenými rozhodnutími byl stěžovatel shledán vinným z pokusu vraždy podle § 21, § 140 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“) a z přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku za jednání, kdy přiškrtl poškozeného ze žárlivosti, a byl za to odsouzen k trestu odnětí svobody v délce deseti a půl roku.

3. Pro účely tohoto řízení si Ústavní soud vyžádal spis vedený u Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, sp. zn. 29 T 1/2016, z něhož zjistil následující skutečnosti: dne 22. 6. 2015 stěžovatel vyhrožoval poškozenému, aby ukončil vztah s dívkou, se kterou chtěl být stěžovatel. Stěžovatel poškozenému nejdříve řekl, že pokud tak neučiní, tak si to s ním vyřídí a skončí to špatně. Následně stěžovatel poškozeného napadl, povalil jej na zem, kolem krku mu přehodil kabel a chvíli ho škrtil. V protokolu o výslechu obviněného z 24. června 2015 stěžovatel zmínil, že vzal kabel, omotal jej poškozenému kolem krku a

zatáhl. Když po 10 až 15 vteřinách začal poškozený modrat, tak jej stěžovatel, podle svého vyjádření, pustil, přičemž viděl, že se poté poškozený hýbal (list č. 136 a 137). Poškozený v protokolu o výslechu svědka z 8. 7. 2015 odpověděl na otázku, jak dlouho to mohlo trvat: „No chvíli. Pár vteřin, kdy si to pamatuju a potom už nevím.“ (list č. 185). V rámci hlavního líčení poškozený opět vypověděl, že jej stěžovatel škrtil jen chvíli (list č. 444). Znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství MUDr. Chromec uvedl, že ze čtyř stádií dušení z popisu poškozeného došlo k prvnímu, případně přechodu z prvního do druhého stádia dušení (list č. 447). Poškozený uvedl, že v důsledku škrcení byl v bezvědomí, přičemž znalec situaci zhodnotil tak, že „pravděpodobně byl ... Nedá se to určit. Poškozený to tak mohl subjektivně vnímat ... Subjektivně znamená, že mohl mít na nějakou neurčitelnou dobu krátký výpadek vnímání, což mohlo být způsobeno psychicky, stresem, ale zároveň mohlo skutečně dojít ke krátkodobě poruše vědomí. Někdy to bývá takový časový interval, že není pro okolí postřehnutelný“ (list č. 539). Nicméně znalec se domnívá, že ke krátkodobému bezvědomí došlo, ale že „většinou se z toho poškození proberou sami během krátkého časového intervalu“, takže nehrozilo poškozenému bezprostřední nebezpečí smrti či těžké újmy na zdraví, byť „vyloučit se nedá nikdy nic“ (list č. 447). Dále znalec zmínil, že jednání poškozeného by mohlo vyvolat reflektorickou zástavu srdce, tedy reflexní zástavu oběhu způsobenou mechanickou traumatizací malého nervového tělíska humus karoticum, které mimo jiné monitoruje krevní tlak, krevní plyny či reguluje prokrvení hlavy a organismu. Zároveň znalec zmínil, že „nikdy nevíte, co se stane i po drobném mechanickém inzultu“ (list č. 446), přičemž reflektorická zástava „se dá přivodit i drobným úderem do zevní plochy krku“ (list č. 447). V rámci posudku znalec uvedl, že „v případě, že by nedošlo k přerušení útoku pachatelem samotným, reálně by hrozila smrt [poškozeného] udušením“ (list č. 306). Stěžovatel dále uvedl, že poté, co z místa činu odcházel, tak se ohlédl a poškozený se hýbal (list č. 137), což dr. Chromec hodnotil slovy, že pokud „se někdo hýbe a vstává, je [to] projevem zachování životních funkcí poškozeného“ (list č. 448).

4. Krajský soud toto jednání stěžovatele hodnotil jako přečin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku a pokus zločinu vraždy podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 1 trestního zákoníku. Dovodil to z toho, že stěžovatel „při páčání trestného činu jen shodou šťastných okolností nepodráždil ty nervové struktury, které mohly vyvolat reflektorickou zástavu srdce poškozeného“ (str. 14-15 napadeného rozsudku). Soud sice zmínil, že „reflektorická zástava srdce nebývá při útoku tohoto typu ... nejčastější příčinou úmrtí, když tou z podstaty věci bývá udušení“, ale „mechanismus, který obžalovaný proti krku poškozeného v konkrétním případě použil, objektivně byl způsobit zapříčinit reflektorickou zástavu srdce“ (str. 15 napadeného rozsudku). Úmysl stěžovatele soud dovodil ze skutečnosti, že cíleně „napadl ty tělesné partie, v případě kterých je i v laickém povědomí, že se zde nachází orgány nezbytné pro život každého člověka. Útok proti těmto tělesným partiím vedl s nezanedbatelnou razancí a po nezanedbatelnou dobu, došlo již k bezvědomí poškozeného, byla vytvořena strangulační rýha a podobně“ (str. 15 napadeného rozsudku). Soud následně uzavřel, že pokud by poškozený „zemřel například na již avizovanou reflektorickou zástavu srdce“, tak by jeho smrt nastala v důsledku předvídatelného příčinného průběhu (str. 15 napadeného rozsudku). Za toto jednání soud uložil úhrnný trest odnětí svobody v trvání deseti a půl roku.

5. Vrchní soud se ztotožnil s hodnocením krajského soudu ohledně pokusu zločinu vraždy a to včetně hodnocení subjektivní stránky jednání stěžovatele (str. 10 napadeného rozhodnutí) i z hlediska uloženého trestu. Vrchní soud ve svém rozhodnutí neřešil, zda by

příčina smrti nastala z důvodu reflektorické zástavy srdce či v důsledku udušení. Po rozebrání skutkového stavu pouze zmínil, že vzhledem k úmyslnému napadení tělesných partií poškozeného, ve kterých se nachází orgány nezbytné pro život každého člověka, „s ohledem na charakter použitého předmětu a intenzitu vedeného útoku, obžalovaný musel vědět, že tímto způsobem může poškozeného usmrtit a pokud by k tomu došlo, byl s tímto následkem srozuměn.“ (str. 10-11 napadeného rozhodnutí)

6. Nejvyšší soud se ztotožnil s názory krajského a vrchního soudu, tedy že jednání stěžovatele „vystavilo poškozeného bezprostřednímu nebezpečí smrti, která reálně mohla nastat udušením nebo reflektorickou zástavou srdce.“ Dále Nejvyšší soud usoudil, že z doznání stěžovatele, „že svého jednání zanechal asi po patnácti vteřinách, kdy poškozený začal modrat, bylo snadno seznatelné, že jde o jednání, z něhož může vzejít smrtelný následek, přičemž způsob jednání obviněného jasně ukazuje na to, že byl s takovým následkem srozuměn“ (str. 3 napadeného usnesení).

II. Argumentace stěžovatelů a ostatních účastníků řízení

7. Proti rozhodnutím krajského, vrchního i Nejvyššího soudu si stěžovatel podal ústavní stížnost. Nerozporuje to, že poškozeného napadl ani nepolemizuje se skutkovým stavem věci. Pouze nesouhlasí s právním hodnocením skutku, neboť se nedopustil pokusu zločinu vraždy. Tvrdí, že poškozeného sice škrtil, ale pustil ho poté, co mu poškozený řekl, že opustí svoji přítelkyni, na kterou stěžovatel žárlil. Tyto skutečnosti dokládá nad rámec informací obsažených v rozsudcích a protokolech z hlavního líčení i citacemi z protokolu o trestním oznámení či výpovědi poškozeného, které obecné soudy nepoužily z důvodu, že procesní předpisy jejich použití neumožňují.

8. Na výzvu Ústavního soudu se k ústavní stížnosti vyjádřili účastníci řízení. Jejich vyjádření jsou rekapitulována níže.

9. Krajský soud ve svém vyjádření primárně odkázal na své rozhodnutí. Dále zmínil, že podstatná je zejména skutečnost, že odsouzený škrtil až do doby, kdy upadl do bezvědomí. Ve vztahu ke stížnosti uvedl, že stěžovatel navrhuje užití určitých výpovědí, což však zákon neumožňuje.

10. Krajské státní zastupitelství, zdůraznilo nad rámec dokazování, že na úmysl odsouzeného usmrtit poškozeného lze nepřímou usoudit i z ponechání bezvládného poškozeného svému osudu napospas a z výhrůžek stěžovatele poškozenému.

11. Vrchní soud se k výzvě Ústavního soudu nevyjádřil.

12. Vrchní státní zastupitelství se plně ztotožnilo s náhledem vrchního soudu, který považuje za správný. Navíc dodalo, že stěžovatel nemohl počítat s žádnou okolností, která by mohla smrtelnému následku zabránit, a poškozenému neposkytl první pomoc ani nezajistil odbornou lékařskou pomoc a zanechal jej na místě. V důsledku jednání stěžovatele byl poškozený reálně v ohrožení života, neboť mu hrozilo udušení nebo reflektorická zástava srdce.

13. Nejvyšší soud zmínil, že poškozený upadl do bezvědomí a škrcením byl poškozený vystaven bezprostředním nebezpečím smrti, přičemž připomněl, že stěžovatel dříve pronášel výhrůžky usmrcením na adresu poškozeného.

14. Nejvyšší státní zastupitelství odkázalo na své písemné vyjádření k dovolání, protože ústavní stížnost považuje za obsahově totožnou s dovoláním stěžovatele.

15. Poškozený považuje ústavní stížnost za nedůvodnou a plně souhlasí s názorem obecných soudů.

III. Hodnocení Ústavního soudu

16. Ústavní soud přezkoumal napadená rozhodnutí a spisový materiál a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

17. Ústavní soud opakovaně připomíná, že zásadně není oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů, neboť není vrcholem jejich soustavy, ale zvláštním soudním orgánem ochrany ústavnosti. Nepřísluší mu právo přezkumného dohledu nad činností soudů v rovině práva podústavního. Ústavní soud zároveň zdůrazňuje zásadu minimalizace svých zásahů a tzv. zásadu sebeomezení při využívání svých kasačních pravomocí (srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 1501/16 ze dne 30. 5. 2017). Není proto úkolem Ústavního soudu přehodnocovat výklad podústavního práva, a to ani výklad trestního zákoníku, provedeného obecnými soudy. Tato role Ústavnímu soudu nepřísluší [viz např. nález sp. zn. II. ÚS 2258/14 ze dne 16. 12. 2014 (N 230/75 SbNU 567), bod 16, či nález sp. zn. I. ÚS 2078/16 ze dne 2. 1. 2017, bod 19].

18. Z judikatury Ústavního soudu nicméně plyne, že má-li být odsuzující rozsudek souladným s čl. 39 Listiny, pak z jeho odůvodnění musí být patrné, že bylo prokázáno naplnění všech znaků trestného činu [nález sp. zn. II. ÚS 254/08 ze dne 18. 11. 2008 (N 197/51 SbNU 393), nález sp. zn. I. ÚS 558/01 ze dne 25. 11. 2003 (N 136/31 SbNU 205)]; či nález sp. zn. I. ÚS 520/16 ze dne 22. 6. 2016]. Ani v tomto smyslu však nemůže protiústavnost rozhodnutí být založena na prostém nesouhlasu s tím, jak normy podústavního práva vyložil obecný soud.

19. V nyní posuzované věci stěžovatel namítá, že jeho jednání nelze hodnotit jako pokus vraždy a že rozhodnutí obecných soudů zakládají porušení jeho základních práv, mimo jiné práva zaručeného čl. 39 Listiny, podle kterého jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem. Ústavní soud při hodnocení námitek stěžovatele nejprve analyzoval právní úpravu ve světle judikatury vztahující se k této problematice a následně se věnoval dvěma alternativním odůvodněním, které obecné soudy použily: reflektorické zástavě srdce, kterou obecné soudy preferovaly ve svých rozhodnutích, a intenzitě škrčení, kterou soudy a státní zastupitelství argumentovaly šířeji ve svých vyjádřeních.

A. Judikatorní a doktrinální výklad „pokusu vraždy“

20. Podle § 140 trestního zákoníku se trestného činu vraždy dopustí ten, kdo jiného úmyslně usmrtí; podle ustanovení § 21 trestního zákoníku je trestným i pokus trestného činu, tedy jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat.

21. Nezůstane-li po útoku útočníka oběť mrtvá, zásadní judikatorní a doktrinální otázkou je, jak přesně stanovit hranici, po jejímž překročení je nutné shledat, že došlo k pokusu vraždy z hlediska zavinění pachatele (subjektivní stránky). Podobně jako v případě dokonané vraždy je třeba z „aktivního vztahu pachatele ke způsobenému následku (smrti jiného)“ (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. 7 Tdo 543/2016) najisto

postavit, že úmyslem (přímým či nepřímým) pachatele bylo poškozeného zabít. Nejvyšší soud judikoval, že „závěr o úmyslu pachatele způsobit svým jednáním jinému smrt přitom nelze dovodit toliko ze zjištění, že úmyslně vykonal něco, co takový následek mohlo způsobit“ (usnesení ze dne 23. 3. 2016, sp. zn. 3 Tdo 406/2016). V konkrétním případě vraždy či pokusu o ní Nejvyšší soud obecně stanovil, že k naplnění subjektivní stránky trestného činu „je třeba prokázat také to, že pachatel alespoň věděl o možnosti způsobení následku zde předpokládaného“ (usnesení ze dne 10. 11. 2010, sp. zn. 3 Tdo 835/2010). Důležité tak je, aby pachatel věděl a byl srozuměn s tím, že svým jednáním může způsobit smrt poškozeného (srov. § 15 trestního zákoníku).

22. Při útoku na oblast krku v jiných případech, které rozhodoval, Nejvyšší soud shledal, že pokud obviněný záměrně vedl skleněným střepem velkou silou útok proti krku poškozeného a jeho intelektové schopnosti mu umožňovaly uvědomit si možné hrozící následky, tak z toho lze dovodit eventuální úmysl obviněného vraždit (usnesení ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 6 Tdo 878/2016). S tímto závěrem souhlasil i Ústavní soud (usnesení sp. zn. I. ÚS 3658/16 ze dne 16. 1. 2017). Obdobně Nejvyšší soud dovodil eventuální úmysl vraždit z toho, že obviněný zaútočil kuchyňským nožem s délkou čepele 19 cm na srdeční oblast, protože „i běžný laik dobře ví, že se v srdeční oblasti nachází životně důležité orgány“ (usnesení ze dne 18. 8. 2015, sp. zn. 4 Tdo 836/2015), či z toho, „že nejrazantnější fyzické násilí směřovalo do míst, kde jsou uloženy životně důležité orgány“ (usnesení ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 3 Tdo 1556/2016). Dále se Nejvyšší soud vyjádřil, že „obecně vzato ne každý útok nožem proti tělu poškozené osoby lze kvalifikovat jako zločin vraždy či jeho pokus“ (usnesení ze dne 11. 1. 2017, sp. zn. 8 Tdo 140 9/2016). Důležité tak je, aby pachatel věděl, že jeho konkrétní jednání, tedy zejména způsob útoku, může mít za možný následek smrt, a aby si byl vědom souvislosti mezi svým jednáním a následkem. Na zavinění pachatele tak zejména usuzujeme právě ze způsobu provedení útoku, např. z toho, zda byla použita zbraň. Zvláštní roli při posuzování úmyslu, a to zejména v případě eventuálního úmyslu u pokusu, hraje intenzita útoku (srov. SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Systém českého trestního práva: Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Novatrix, 2009, str. 299).

23. V jiném případě, ve kterém byl pachatel odsouzen za vraždu udušením, Nejvyšší soud rozhodl, že „zásadní význam z hlediska zavinění ... má závěr, že obviněný rdousil se značnou intenzitou poškozeného ... až do jeho úplného udušení, tedy až do doby, kdy poškozený přestal jevit známky života“ a to minimálně po dobu dvou minut (usnesení ze dne 19. 2. 2003, sp. zn. 4 Tz 5/2003).

24. Hranice mezi úmyslem a nedbalostí, která je v tomto případě klíčová, protože pokus může být pouze úmyslný, však není příliš zřetelná a různí autoři ji popisují odlišně (jejich souhrn viz SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Systém českého trestního práva: Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Novatrix, 2009, str. 277-317). Je proto vždy důležité přesvědčivě vysvětlit, na jakých konkrétních okolnostech stojí posouzení jednání jako úmyslného trestného činu, zejména pak v případech nepřímého (eventuálního) úmyslu, kdy je třeba podrobně vyložit, v jakých konkrétních okolnostech soudy spatřují srozumění pachatele s porušením nebo ohrožením zájmu chráněného trestním zákoníkem.

25. Pokus vraždy lze tedy shledat pouze v případě, kdy pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit smrt poškozeného, a pro případ, že je způsobí, s tím byl srozuměn, přičemž konkrétní provedení tohoto jednání musí mít jednoznačnou souvislost s možností úmrtí, která je běžně rozpoznatelná pro pachatele a která je relativně pravděpodobná.

B. Argument reflektorickou zástavou srdce

26. Obecné soudy, zejména krajský soud, založily své rozhodnutí o klasifikaci jednání stěžovatele jako pokusu vraždy primárně na skutečnosti, že jeho jednání mohlo způsobit reflektorickou zástavu srdce.

27. Ústavní soud nerozporuje skutečnost, že „mechanismus, který obžalovaný proti krku poškozeného v konkrétním případě použil, objektivně byl způsobilý zapříčinit reflektorickou zástavu srdce.“ (str. 15 napadeného rozsudku krajského soudu). Z hlediska úmyslu se však musí zabývat tím, zda je tento mechanismus dostatečně znám obecné veřejnosti a zda byl znám i stěžovateli.

28. Lze mít za to, že byt' běžný laik ví, že dlouhotrvajícím útokem na krk osoby a jejím dušením je možné osobu usmrtit, běžný laik rozhodně neví, že ji může usmrtit krátkodobým škrcením, majícím za následek smrt způsobenou reflektorickou zástavou srdce. Škrcení s cílem usmrtit obecně směřuje k udušení, nikoli k reflektorické zástavě srdce. Reflektorická zástava srdce je naopak pro veřejnost neznámý pojem – ani předseda senátu krajského soudu tento mechanismus plně neznal, jak vyplývá z protokolu o hlavním líčení při výslechu znalce. Byt' tedy nelze popřít, že útok na krk skutečně může znamenat útok na život osoby, nelze automaticky předpokládat, že jakýkoli útok na krk znamená útok na život osoby, jak dovodily obecné soudy. Obecně znalý útočník tedy nemůže předvídat, že krátkým škrcením může způsobit smrt skrze reflektorickou zástavu srdce. Za současného stavu dokazování jednání stěžovatele proto nenaplnilo požadavek vznesený v judikatuře Nejvyššího soudu, že pachatel musí vědět, že konkrétní jednání může způsobit smrt. K ní je třeba dodat, že způsobení smrti musí hrozit reálně a smrt musí být snadno možná; nemůže se jednat pouze o hypotetický případ, který ve velké většině případů nenastane, stejně jako nenastal v tomto projednávaném případě (srov. SOLNAR, Vladimír, Jaroslav FENYK a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Systém českého trestního práva: Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Novatrix, 2009, str. 291).

29. Útok na krk škrcením je proto nutné posuzovat primárně v souvislosti s dušením. Toto je zřejmé i z vyjádření znalce, který uvedl, že reflektorická zástava srdce „se dá přivodit i drobným úderem do zevní plochy krku“ (list č. 447). Pokud by tedy argumentace obecných soudů byla správná a pokud si měl tohoto být stěžovatel vědom, tak jakýkoli drobný úder do zevní plochy krku by bylo nutné hodnotit jako pokus vraždy. Takový výklad však nemůže racionálně obstát. **Při útoku na krk škrcením je tak podstatné pro zvážení, zda se jednalo o pokus vraždy či nikoli, míra a intenzita dušení poškozeného. Mělo-li by se jednat o vraždu či pokus vraždy v důsledku reflektorické zástavy srdce, muselo by dojít k prokázání úmyslu vztahujícího se specificky k této problematice.** V případě stěžovatele toto nebylo prokazováno ani prokázáno, a proto není možné bez tohoto prokázání jeho vědomosti presumovat úmysl vraždy prostřednictvím reflektorické zástavy srdce.

30. Určitou nejistotu obecných soudů v souvislosti s argumentací reflektorickou zástavou srdce je možné vydedukovat i z vyjádření soudů v řízení u Ústavního soudu (viz výše body 9 a 13), ve kterých se argumentace reflektorickou zástavou srdce vůbec neobjevuje, byť je široce rozebírána v napadených rozhodnutích. Soudy ve svých vyjádřeních v řízení před Ústavním soudem poukazovaly zejména na skutečnost, že stěžovatel poškozeného škrtil, dokud poškozený neupadl do bezvědomí (být to z vyjádření znalce před nalézacím soudem jednoznačně nevyplývá, srov. výše v bodě 3). Jak Ústavní soud výše v bodech 29 a 30 vysvětlil, nejistota soudů ohledně dovození úmyslu ve vztahu k reflektorické zástavě srdce je na místě, ale měla se odrazit již v průběhu řízení před obecnými soudy, nikoli až v jejich vyjádřeních v řízení před Ústavním soudem.

C. Intenzita jednání

31. Pro posouzení správnosti kvalifikace jednání stěžovatele jako pokusu vraždy je tedy nutné zvážit, zda dušení poškozeného dosahovalo takové intenzity, aby jej bylo možné kvalifikovat jako pokus vraždy. Klíčové skutkové poznatky, z nichž obecné soudy vycházely, jsou následující: Stěžovatel škrtil střední intenzitou poškozeného po dobu 10 až 15 sekund, načež od škrcení ustoupil. Stěžovatel uváděl, že poškozeného přestal škrtil, když viděl, že poškozený začíná modrat. Krátkou dobu škrcení potvrdil jak poškozený, tak znalec. Z hlediska stupně dušení znalec došel k názoru, že ze čtyř fází dušení líčený skutkový stav odpovídal prvnímu (nejmírnějšímu) stádiu, popřípadě přechodu mezi prvním a druhým stádiem. Jak dále stěžovatel opakovaně udával, tak po skončení škrcení viděl, že se poškozený hýbe, což nebylo nijak vyvráceno.

32. Pokud stěžovatel uváděl, že jeho cílem nebylo poškozeného usmrtit, ale vystrašit, pokud z vyjádření znalce vyplývá, že úroveň škrcení byla nízká, pokud stěžovatel poškozeného škrtil krátkou dobu (10 až 15 sekund) střední intenzitou, pokud stěžovatel po této krátké době poškozeného přestal škrtil a pokud stěžovatel tvrdí, že viděl poškozeného se hýbat, tak Ústavní soud nemůže souhlasit s hodnocením takového jednání jako pokusu zločinu vraždy. Takové posouzení obecnými soudy ostatně vybočuje z dosavadní judikatorní linie Nejvyššího soudu (viz body 19-20); je v rozporu zejména s předchozím rozhodnutím Nejvyššího soudu, dle kterého „zásadní význam z hlediska zavinění ... má závěr, že obviněný rdousil se značnou intenzitou poškozeného ... až do jeho úplného udušení“ po dobu minimálně dvou minut (usnesení ze dne 19. 2. 2003, sp. zn. 4 Tz 5/2003). Oproti tomu v projednávaném případě stěžovatel rozhodně neškrtil poškozeného do úplného udušení, naopak jej dusil krátce a s mírnější intenzitou, přičemž sám přestal poškozeného dusit, když uviděl, že by se mohlo stát něco horšího, byť mu nic nebránilo čin dokonat.

33. Z celého jednání stěžovatele nelze dovodit úmysl poškozeného zabít, ale primárně mu vyhrožovat a donutit jej, aby se přestal zajímat o svou přítelkyni, o kterou měl stěžovatel zájem. Vyhrůžky, že jej usmrtí, v takovém kontextu nelze brát doslova, na což v podobném případě poukázal i Nejvyšší soud už v roce 1968 [rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 10. 12. 1968, sp. zn. 6 Tz 99/68, (R 20/1969 tr.), srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Komentář k trestnímu zákoníku*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 1457-1487]. Pokud měl stěžovatel úmysl poškozeného usmrtit, tak by jej dusil déle než 10 až 15 sekund; tuto dobu totiž nelze považovat za dostatečnou k tomu, aby byla oběť udušena. Stejně tak, pokud by stěžovatel chtěl poškozeného usmrtit, tak by se vrátil ve chvíli, když viděl, že se poškozený

hýbal. Tyto závěry jsou podstatné zejména proto, že při posuzování úmyslu je vždy potřeba zvážit všechny okolnosti případu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2003, sp. zn. 11 Tdo 743/2002, rozsudek Nejvyššího soudu z 10. 12. 1968, sp. zn. 8 Tz 122/68). V případě stěžovatele nebyl prokázán dostatek indicií svědčících pro to, že stěžovatel chtěl (měl a projevil úmysl) poškozeného zabít. Pokud tedy stěžovatel neměl v úmyslu způsobit smrt poškozeného, pak dovozovat pokus vraždy pouze ze sporných posuzovaných aktů, které měly vést k přičítanému následku, je v rozporu jak s trestněprávní doktrínou (SOLNAR, Vladimír, Jaroslav FENYK a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Systém českého trestního práva: Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Novatrix, 2009, str. 285-6), tak i s judikaturou Ústavního soudu, dle které není vhodné „vyprazdňovat“ subjektivní zavinění příliš extenzivním výkladem nepřímého úmyslu [srov. např. nález sp. zn. IV. ÚS 37/03 ze dne 17. 6. 2004 (N 81/33 SbNU 285)]. Hodnocení jednání stěžovatele obecnými soudy jako pokusu o vraždu se také výrazně liší od společností vnímané „běžné“ vraždy, což není vhodné v případě takto závažného trestného činu. Zejména v případech eventuálního úmyslu je tedy nutné zvláště pečlivě odůvodnit, zda se skutečně jednalo o vraždu (respektive o pokus o ni) a nikoli o jiný méně závažný trestný čin.

34. Soudy a státní zastupitelství zejména až ve svých vyjádřeních v řízení před Ústavním soudem zdůrazňovaly, že důležité pro jejich stanovisko bylo, že stěžovatel škrtil poškozeného, dokud neupadl do bezvědomí. Tento závěr však z provedení dokazování jednoznačně nevyplýval – není proto jasné, zda poškozený vůbec upadl do bezvědomí. Znalec MUDr. Chromec zmínil, že stav bezvědomí je pouze pravděpodobný; dle jeho názoru mohlo dojít k odlišnému stavu, který poškozený subjektivně vnímal jako bezvědomí (list č. 447). Ústavní soud zde připomíná, že pokud existovaly důvodné pochybnosti o závažnější verzi jednání stěžovatele, tak v souladu s presumpcí nevinoty soudy měly stěžovatele odsoudit za méně závažnou verzi jednání. Nicméně i pokud stěžovatel škrtil poškozeného, dokud neupadl do bezvědomí, toto bez dalšího nevede k závěru, že se stěžovatel dopustil pokusu zločinu vraždy a že jeho úmyslem bylo poškozeného zavraždit. Jistě lze souhlasit se znalcem, že je „bezesporu neuvážené“ odejít od osoby, která byla v bezvědomí (list č. 447), nicméně jako takové toto jednání nelze považovat bez dalšího za pokus o vraždu. Je opět třeba brát v potaz skutečný úmysl pachatele, který opakovaně zdůrazňoval, že jeho úmyslem bylo poškozeného vystrašit, což se prolínalo výpověďmi svědků i skutkem (upuštění od škrcení). Na druhou stranu je nesporné, že si stěžovatel nemohl být jist, že poškozený přežije; pro to by musel udělat víc, než udělal, jak zmínil znalec (list č. 447). Není ale možné klasifikovat jako vraždu či pokus o ni každé neposkytnutí pomoci oběti, která upadla do bezvědomí po útoku, neboť je třeba vždy zkoumat a prokazovat úmysl útočníka s ohledem na význam subjektivní stránky trestného činu vraždy.

35. Z tohoto hlediska je třeba zdůraznit, že i při hodnocení různých skutkových verzí případu je nutné postupovat v souladu se zásadou *in dubio pro reo* garantovanou v čl. 40 odst. 2 Listiny a z ní vyplývající zásady presumpce nevinoty. Ta se přitom musí vztáhnout ke všem tvrzeným okolnostem. Stěžovatel, poškozený i znalec shodně vypovídali, že útok trval krátce, že stěžovatel od útoku upustil, a nic nenasvědčuje tomu, že by to mělo být jinak. Dále není jasné, zda poškozený vůbec upadl do bezvědomí. Stejně tak nebyla prokázána jako nepravdivá výpověď stěžovatele, že při odchodu viděl poškozeného se hýbat, tedy dle výpovědi znalce „projev zachování životních funkcí poškozeného.“

36. Ve vztahu k intenzitě jednání lze tedy argumentaci Ústavního soudu shrnout do dvou bodů: (1) pokud mělo být stěžovatelovo jednání motivováno úmyslem usmrtit poškozeného udušením, pak trval útok příliš krátce, resp. nedosáhl dostatečné intenzity; a zároveň (2) pokud mělo jednání stěžovatele spočívat v úmyslu způsobit poškozenému reflektorickou zástavu srdce, pak odůvodnění soudů není dostatečné v tom ohledu, zda byl tento mechanismus stěžovateli znám.

IV. Závěr

37. Výše naznačeným postupem, kdy obecné soudy shledaly stěžovatele vinným z pokusu vraždy, aniž by k tomu byly dostatečné důvody, porušily právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 Listiny a zásadu *nullum crimen sine lege* garantovanou v čl. 39 Listiny.

38. Tím Ústavní soud nijak nepopírá, že jednání stěžovatele bylo odsouzeníhodné, že způsobilo bolestivý zásah do života poškozeného a jeho blízkých a že je nutné jej potrestat. Ústavní soud pouze stanoví, že stěžovatelův čin za současného stavu dokazování není možné hodnotit jako pokus zločinu vraždy. Jednání stěžovatele lze však klasifikovat jako jiný trestný čin, za který lze stěžovateli uložit spravedlivý trest, který bude reflektovat závažnost jeho jednání.

39. Zrušením rozhodnutí uvedených ve výroku tohoto nálezu se vytváří prostor pro postup podle ustanovení § 314h až 314k zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu), a to v intencích právního názoru vyjádřeného v tomto nálezu. Obecné soudy by měly zejména zhodnotit závažnost jednání stěžovatele a jeho právní kvalifikaci. Obecné soudy jsou při hodnocení případu výrazně omezené skutečností, že za současného stavu dokazování nemohou shledat stěžovatele vinným z pokusu vraždy, což však nijak nebrání obecným soudům shledat stěžovatele vinným za jiné trestné činy. Z procesního hlediska se pro obecné soudy otvírá zejména možnost postupovat podle § 314k odst. 1 trestního řádu, tedy na stěžovatele uvalit vazbu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 21. září 2017

Kateřina Šimáčková
předsedkyně senátu

Právní věta:

Název: **K pokusu vraždy**

- I. Při útoku na krk škrčením je podstatné pro zvážení, zda se jednalo o pokus vraždy či nikoli, míra a intenzita dušení poškozeného. Mělo-li by se jednat o vraždu či pokus vraždy v důsledku reflektorické zástavy srdce, muselo by dojít k prokázání úmyslu vztahujícího se specificky k této problematice.**
- II. Pokus vraždy lze tedy shledat pouze v případě, kdy pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit smrt poškozeného, a pro případ, že je způsobí, s tím byl srozuměn, přičemž konkrétní provedení tohoto jednání musí mít jednoznačnou souvislost s možností úmrtí, která je běžně rozpoznatelná pro pachatele a která je relativně pravděpodobná.**